

Un vilassarenc heroi de Cavite

Diversos marins de la nostra població han tingut l'honor d'haver estat condecorats per diferents fets o gestes de variat caire i en distintes èpoques que abracen des de finals del segle passat fins a dades gairebé recents, però sense cap dubte el vilassarenc que ha obtingut més recompenses oficials ha estat el capità mercant **Antoni Roldós i Baleta**, nascut l'any 1842 i que va viure molts anys al carrer de Sant Llorenç, més conegut llavors amb el nom de carrer «del Sac», perquè per l'extrem de Ponent no tenia sortida.

Com molts altres nois d'aquella època, va cursar els seus estudis de Nàutica, va sortir a navegar d'alumne molt jove, i també amb força rapidesa va obtenir els títols de Pilot i de Capità.

Als vint-i-tres anys li fou ja confiat el comandament del bergantí *Triunfo*, per passar tot seguit amb el mateix càrrec a la corbeta *Avelina*, amb tots dos i sempre viatjant a les Antilles o a ports de l'estuari del Plata.

Com a tots els marins d'una edat semblant a la seva li va tocar de ple l'època de la «transició», és a dir, el pas de la vela al vapor, que per a ells fou una experiència molt dura; aquesta difícil prova, però, gairebé sempre la varen superar a base de perseverança i molt d'amor propi.

El nostre paísà va ingressar l'any 1879 a la companyia Transatlàntica, llavors en plena expansió, com a Pilot, i pocs anys més tard va ascendir a Capità.

Després de servir a les línies de Fernando Poo i del nord d'Àfrica, l'any 1897 pren el comandament del transatlàntic i vapor correu *Isla de Mindanao*, que aleshores canvia la línia de Filipines pel següent i «turístic» itinerari: Singapoore-Cadix-Barcelona-Port Sa'id-Adén-Colombo-Singapoore-Ilo-Ilo i Manila.

Cavite és un port situat a una vintena de milles al sud de la capital, Manila, i dins de la mateixa badia; allí hi havia instal·lat el principal arsenal i la millor (entre cometes) base naval de la colònia.

Pocent de la Península i les escales, el dia 30 d'abril de 1898 arribà a Manila l'*Isla de Mindanao*, però en comptes d'atracar al moll propi de la companyia, les autoritats militars i amb la intenció que estigués més protegit, ordenaren al seu capità Roldós que fondegés a les rodalies de Cavite, al costat de la flota que era sota el comandament del contraalmirall senyor Patricio Montojo y Pasarón.

L'endemà apareixen a la badia, gairebé per sorpresa, els vaixells de l'esquadra americana comandats pel comodor Dewey, procedents de Hong Kong —on havien proveït de combustible— i que anaven ja a la caça dels vaixells espanyols (cal que recordem que les hostilitats havien començat oficialment el 4 d'abril).

Aquesta aleshores moderna flota era formada per quatre magnífics creuers blindats (*Boston*, *Baltimore*, *Olimpia* i *Raleigh*), tots amb més de 22 nusos de velocitat i amb canons

de 20 centímetres —una ostentació de tècnica—, a part de quatre vaixells auxiliars.

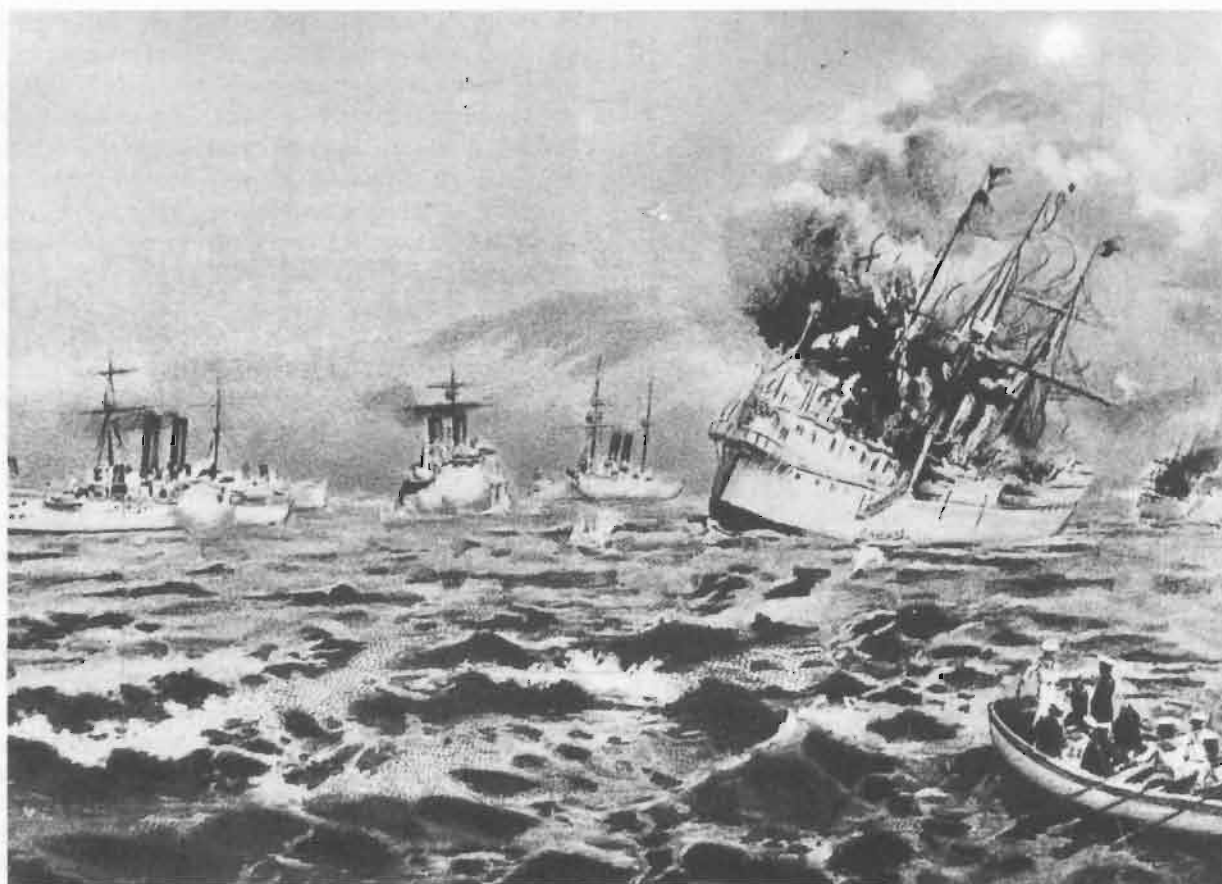
Per la banda espanyola hi havia: dos creuers obsolets i petits, l'*Isla de Cuba* i l'*Isla de Panay*, la nau capitana *Reina Cristina*, un vaixel mixt (vela i vapor), i a més quatre canoners (dos d'ells sense màquina o inservibles i els altres dos sense direcció de tir).

Només efectuant una petita comparació es podia vaticinar que Dewey dormint podia fer més que Montojo ben despert.

Així com a Santiago de Cuba, encara que el resultat fou molt negatiu per a Espanya, al menys es va combatre i es va donar la cara —tant és així que un cop acabada la topada, a l'almirall Cervera van fer-lo desfilar amb tots els honors, i a més varen imposar-li una distinció—, a Cavite la flota espanyola literalment no va poder combatre, perquè no reunia les condicions. A primeres de canvi tots els vaixells (menys un) varen ser enfonsats per l'artilleria de Dewey, i entre ells l'*Isla de Mindanao*. El canoner que es va salvar de la crema fou abordat i confiscat... tota una vergonya! Totes les tripulacions

El capità vilassarenc Antoni Roldós i Baleta, «Toni Xic» (1842-1909).

Dibuix de la batalla naval de Cavite.

que van poder baixaren a terra amb llurs bots salvavides, entre ells Antoni Roldós i els seus. Allà, en terra ferma, la situació semblava més organitzada. Al capità vilassarenc el militaritzaren i li donaren el nomenament provisional d'allò que ara equivaldria a Tinent de Navili, i juntament amb gairebé tota la seva antiga tripulació varen formar el batalló «Mindanao», amb el qual va repellar diverses vegades els tagals, que els atacaven sense treva per la rereguarda. Aquest batalló, que va patir notables baixes i va protagonitzar actes de veritable heroïsmes, no es va rendir fins que no va caure la plaça de Manila.

Un cop acabada la contesa, arribà l'hora de la veritat. El govern de Madrid va culpar d'una manera descarada l'almirall Montojo del desastre de Cavite, mentre que el militar va defensar-se sense embuts atribuint-ho tot a l'abandonament en què estava submergida la flota d'Ultramar. Però, com que sempre la corda es trenca per la part més feble, així fou.

El senyor Montojo, cap de la Flota d'Extrem Orient i comandant general de l'aposta, després de jutjat fou separat del servei actiu als seus quaranta-nou anys. Fou acusat de deixadesa.

Per la seva banda, ell va deixar ben clar que havia avisat fins al cansanci de la situació crítica de la flota, sense que mai no hagués obtingut resposta oficial, només bones paraules; que el seu vaixell insígnia encara anava amb veles, i que els americans l'única cosa que varen fer fou limitar-se a jugar amb ells com el gat amb la rata. Quanta raó que tenia, l'almirall!

El mes de desembre del mateix any arriba repatriat a Barcelona el capità Roldós acompanyat per una gran part de la seva tripulació (tots herois de Cavite). Encara que l'alegria de l'arribada va entelar-se en arribar a casa seva i trobar-se

que feia pocs mesos que la seva esposa havia mort. Aquesta situació li va produir una depressió d'ànim molt intensa, i estar-se a casa seva li era un veritable suplici; per això va decidir demanar embarcament molt abans que haguessin finalitzat les vacances particulars que li havia concedit l'empresa.

En aquesta avinentesa el govern espanyol va actuar amb molta equitat i el nomenà Cavaller de les Reials Ordes de Carles III i d'Isabel la Catòlica, i a més li concedí la Medalla al Mèrit Militar amb distintiu vermell. Quan va celebrar les seves noces d'or a la mar, el Ministeri de Marina va atorgar-li la Placa de Segona Classe amb distintiu blanc. Per la seva banda, la Societat Espanyola de Salvament de Naufrags va recompensar-lo amb les dues medalles (d'or i d'argent) de la corporació.

Com altres nàutics vilassarencs, el senyor Antoni Roldós havia navegat molt per les colònies de Cuba i Filipines, i amb nostàlgia i sense disfressar gens la manera vergonyosa amb què van actuar els ianquis, insistia que la principal causa de la pèrdua de la «Perla de les Antilles» i del «Jardí d'Orient» havia estat la política de tossuderia i la manca de visió dels diferents governs, que no havien volgut o no havien sabut adreçar des de bon començament el problema.

Don Antoni Roldós i Baleta va morir als 66 anys a casa seva, a Vilassar de Mar, el dia 12 de juliol de l'any 1909, i al nostre cementiri reposa aquest heroi.

AGUSTÍ MARTÍN I SABATER